

INTERNATIONAL JOURNAL OF FIELD EDUCATION

Development of Social Studies Teachers' Self-Confidence for Teaching Scale*

Ahmet Uysal¹

*Balikesir University, Necatibey Faculty of Education , Department of Turkish and Social
Sciences Education*

<https://orcid.org/0000-0001-9006-5876>

Mehmet Gürol²

Yildiz Technical University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences

ABSTRACT

In this research, it was aimed to develop "Self-confidence towards Teaching" Scale that can be used in determining the self-confidence of social studies teachers. First of all, the related literature was examined and scale items were prepared. The scale was organized as 5-point Likert type. A total of 12 items were written at first, but the number was reduced to 9 items in line with the opinions of the experts. After examining the face validity of the scale, the language and understandability of each item was examined using face-to-face interviews with five teachers. The scale was given to 269 teachers to determine the reliability and the construct validity of the scale. The maximum likelihood method and the exploratory factor analysis were used to determine the construct validity of the scale. As a result of the analysis, it was determined that the scale has only one factor structure and that all items works. For the inner consistency of the scale, reliability levels (Cronbach's Alpha) were high and all items were discriminatory.

Key Words: Scale development, self-confidence towards teaching, social studies teachers, teacher education.

ARTICLE INFO

Received: 30.07.2018

Revision received:
26.09.2018

Accepted: 30.10.2018

Published online:
31.12.2018

1 Corresponding author:

Dr.
uysal66@hotmail.com

2

Prof. Dr.
gurolmehmet@gmail.com

*This article is derived from the first author's doctoral dissertation.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğretime Yönelik Özgüven Ölçeğinin Geliştirilmesi*

Ahmet Uysal¹

Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü
<https://orcid.org/0000-0001-9006-5876>

Mehmet Gürol²

Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

ÖZET

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretime yönelik özgüvenlerinin belirlenmesinde kullanılacak “Öğretime Yönelik Özgüven” ölçeği geliştirilmesi amaçlanmıştır. Öncelikle ilgili literatür incelenerek ölçek maddeleri hazırlanmıştır. Ölçek, 5’li Likert olarak düzenlenmiştir. Toplam 12 madde hazırlanan ölçek uzmanların görüşleri doğrultusunda 9 madde olarak düzenlenmiştir. Görünüş geçerliğinin incelenmesinden sonra beş öğretmene yüz yüze uygulayarak her bir maddenin dil ve anlaşılabilirliği incelenmiştir. Güvenirlilik ve yapı geçerliğinin belirlenmesi için 269 öğretmene uygulama yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için en çok olabilirlik metodu (maximumlikelihood) ile açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda ölçeğin tek faktör yapısına sahip olduğu ve tüm maddelerin işler olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin iç tutarlı bağlamında Cronbach Alpha güvenirlilik düzeylerinin yüksek ve tüm maddelerin ayırt edici olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ölçek Geliştirme, Öğretime Yönelik Özgüven, Sosyal Bilgiler Öğretmenleri, Öğretmen Eğitimi,

---

MAKALE BİLGİSİ

Alınma

Tarihi:30.07.2018

Düzeltilmiş hali alınma

tarihi: 26.09.2018

Kabul Edilme Tarihi:

30.10.2018

Çevrimiçi yayınlanma

tarihi: 31.12.2018

---

¹ Sorumlu Yazar:

Dr.

uysal66@hotmail.com

²

Prof. Dr.

gurolmehmet@gmail.com

*Bu makale birinci yazarın doktora tezinden üretilmiştir.

Giriş

Özgüven, literatürde bireyin kendini tanıması, sevmesi, kendine ilişkin yargıları ve yeterlilikleri ile ilgili değerlendirmeleri olarak ele alınmaktadır (Dilekli ve Tezci, 2016; Kalaian ve Freeman, 1990; Street ve Stang, 2009; Thompson ve Ellis, 1984). Bandura (1997: 11) özgüveni “bireyin kendini değerli hissetmesi yargısı” olarak tanımlanarak, bireyde var olan inancın oluşturduğu güce dayandığını belirtir. Özgüven, kişinin algıladığı inanç ve yeteneklerin derecesini belirtmediği aynı zamanda kesin bir davranış hedefinden yoksun olduğu için ilişkili diğer bir kavram olan özyeterlikten ayrılır. Diğer bir ifade ile özyeterlik, hem kişinin kapasitesi hakkındaki bilgiyi hem de yeteneğine olan inanç düzeyini, özgüven ise sadece performans ya da algının gücünü göstermektedir. Bu yönüyle Cramer, Neal ve Brodsky (2009) ve Feltz (1988), özgüveni bireyin istediği bir davranışı başarılı bir şekilde gerçekleştirme hususundaki inancı olarak yorumlar. Ancak Lindenfield (1997) özgüveni, iç özgüven ve dış özgüven olmak üzere ikiye ayırmaktadır. O’na göre İç özgüven kişinin kendisine yönelik olumlu inanç ve hislerini ifade ederken, dış özgüven ise dışarıya yansıttığımız kendimizden emin olduğumuzu gösteren görüntü ve davranışlardan oluşur. Genel anlamda özgüven bireyin kendi yeteneklerini ve duygularını tanıması, kendini sevmesi ve kendine güvenmesi olarak ele alınır. Başka bir ifade ile bireyin kendine güvenme duygusu olarak tanımlanan özgüveni (TDK, 2011:1870); kişinin kendini sevmesi, değer ve yeteneklerinin farkında olması, duygularını tanıması, kendiyile barışık olması gibi özellikler oluşturur. Özgüven kapsamında; kişinin kendine yönelik olumlu yargılarının olması, kendini ve olayları kontrol edebileceği inancı, kendini sevmesi, yeterli olduğunu düşünmesi, değerinin farkına varması, kendisiyle barışık olması, kendini olduğu gibi kabul etmesi, kendini tanıması gibi duygu ve düşünceleri yer alır.

Otacıoğlu (2008:897) özgüveni, kendimizle ilgili algımızın içselleşmesinin başkalarının değerlendirmelerine bağımlı olduğunu belirterek başkalarının kanaatlerine bağlar. Yine de temel güven duygusu, hayata karşı yapıcı ve olumlu bir bakış açısını ve kişinin kendi gücüne inanmasını gerektirir. Kelsey (2014), özgüveni büyük bir çoğunluğunu olumlu ve tekrar edilebilen başarıların oluşturduğu deneme ve yanılma yoluyla öğrenilen özelliklerden meydana gelen kişisel birikimlere benzetir. Aynı zamanda özgüvenin sürekli muhafaza edilebilmesi için kişinin kendini tanımaya yardımcı olumlu tecrübeler geçirmesinin gerekli olduğunu belirtir. Bu yönüyle özgüvenin gelişiminde, sadece kişinin kendisi hakkındaki yargıları değil aynı zamanda başkalarının o kişi hakkındaki yargıları da etkili olmaktadır (Williams ve Sternberg, 2002). Bu açıdan özgüven, sosyal ilişkiler sonucunda fertlerin sahip olduğu ya da ilişkilerden geri kalan bir duygudur. Çünkü benlik oluşumunda bireyler, karşısındakinin geribildirim oluşturan davranışlarına bakarak ya da edindiği izlenimlerden hareket ederek kendisi hakkındaki yargılarını gözden geçirirler. Bu nedenle özgüven duygusunda sosyal desteğin ifadesi olan onaylanmak sözkonusu olduğundan başka insanlarla kurulan ilişkilerden doğan sonuçlar da önem kazanır (Altıntaş, 2015; Ferreros, 2011; Hambly, 2013; Kelsey, 2014).

Bazı araştırmalar; düşük özgüvene sahip insanların yüksek özgüvene sahip insanlara göre daha başarılı olduğunu gösterse de (Franken, 1988: 404), özgüveni düşük kişiler ne kadar başarılı olursa olsunlar kendilerini başarısız ve değersiz görürler (Soner, 2000; Whyte, 1961). Bu kişiler günlük yaşam sorunlarını alt edebilecek güçten yoksun olduklarına inanır ve devamlı çaresizliğin ve baskının kaygısını yaşarlar (Rogers, 1954). Kendi değer ve yargılarına inanmadıkları için çabuk etkilenen, inanç ve tutumlarını değiştirmeye yatkın, başkalarına bağımlı bir yaşantı sergilerler (Coopersmith, 1967). Bu bağlamda özgüven eksikliği kişide pasiflik, şüphe duyma, güvensizlik, depresyon ve aşağılık duygusuna neden olabilmektedir.

Dolayısıyla kişi ne iş yaparsa yapsın başarılı olup hedeflerine ulaşabilmesi için yeterli düzeyde bir özgüvene sahip olmalıdır (Günel, 2007; Sarıçam ve Güven, 2012).

Olumlu kişilik özelliklerinin gelişiminden genel yönelimlerin şekillenmesine kadar insan hayatının tüm süreçlerinde belirli bir düzeyde özgüvene gereksinim vardır. Özellikle bir mesleğin icra edenler açısından özgüven duygusu başarının anahtar değişkenlerinden biridir (Brophy ve Good, 1986; Dempo ve Gimpson, 1985). Araştırmalar özgüvenin sağlıklı davranış değişimi, akademik başarı, öz değerlendirme gibi birçok değişken üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Andrew 1998; Lenney 1977; Lent, Brown ve Larkin 1986; Pajares 2005; Schunk, 1985; Zimmerman, 2000).

Bazı araştırmacılar (Kyriacou, 1998; Smith, 2003; Stronge, 2002) özgüven duygusunun öğretmen niteliği üzerinde doğrudan etkisini vurgulamışlardır. Ayrıca özgüvenin diğer değişkenleri kontrol etmek bakımından da önemli rol oynadığına dikkat çekmişlerdir. Öğretmenlerin özgüven duygusuna sahip olması mesleki yeterliğini artırırken aynı zamanda öğretim etkinlikleri yoluyla öğrencilerin öz güvenlerinin oluşmasına da katkıda bulunduğu söylenebilir. Çünkü kendine güveni olmayan öğretmenler, kendine güveni olmayan öğrencilerin gelişimine diğer bir ifadeyle özgüven duygusu yetersiz öğrencilerin yetişmesine neden olabilirler (Pajares, 2005: 361). Bu bağlamda özgüven, öğretmen açısından; yaratıcı, başarılı, sorunlarla karşılaşmaktan ve üstesinden gelmekten korkmayan bireylerin yetiştirilmesine katkıda bulunabilir. Ayrıca öğretmenlerin mesleki yeterliliklerinden birini teşkil eden duyuşsal yeterliklerin geliştirilmesi bakımından da önemli bir işleve sahiptir (Soner, 2000).

Öğretmen, oluşturduğu ortam, koşullar ve davranış şekilleriyle öğrencilerinin daha yüksek özgüven seviyelerine ulaşmasını sağlayabilir. Öğretim etkinliklerinin hedefe ulaşabilmesinde ilk adım, öğrenenlerin öğrenmeyi engelleyen olumsuz duyguların kontrol edilmesidir. Çünkü özgüveni yüksek kişi yeteneklerini tecrübelerle geliştirerek güçlü ve zayıf yanlarının farkında olur ve yeteneklerini kullanabilir (Özbey, 2004). Çünkü öğretim ortamı, faaliyetlerinin düzenlenmesi ve etkili bir şekilde yürütülmesi bakımından amaca yönelik öğretmen ve öğrenci davranışlarını sınırlayan değişkenlerle iç içedir (Bacanlı, 2005; Senemoğlu, 2004). Bütün bu değişkenlerin olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılabilmesi öğretmenin kendi yeteneklerinin farkına varması ve bunları öğretim becerisine dönüştürebilmesini gerektirir. Bu durum, öncelikli olarak öğretmenlerin, etkili bir öğretim için gerekli akademik, psikolojik ve sosyal yeterlikleriyle ilişkili olumsuz faktörleri kontrol edici inanç ve motivasyona sahip olmasıyla ilişkilidir.

Özellikle fen bilgisi ve sosyal bilgiler gibi geniş alan program tasarımına derslerin öğretimini yapan öğretmenlerin başarısı açısından özgüven duygusu alanın özellikleri nedeni ile daha önemlidir. Sosyal bilgiler dersinin toplumsal değişimler ve gelişmelerin yanı sıra alanın hızlı değişen yapısı programların daha hızlı güncellenmesini gerekli kılmaktadır. Bu durum sosyal bilgiler programda yer alan yeni beceri ve değerlerin (MEB 2018: 9) aynı hızda öğretilme zorunluluğunun getirdiği yük, bu branştaki öğretmenlerin yeterlik alanlarını genişletmektedir (Gömlüksiz ve Cüro, 2011; Safran, 2008; Şisman, 2012). Sosyal bilgiler dersi coğrafya, tarih, sosyoloji, antropoloji, vatandaşlık bilgisi gibi farklı disiplinlerden bilgi, beceri, değer ve tutumların içermektedir (MEB, 2018). Bu alanda görev yapan öğretmenlerin öğretime yönelik özgüvenleri dersin öğretimi açısından önemlidir. Çünkü dersin kapsamı, özellikleri, öğretimi disiplinler arası yapısı, kazanılan yeterliklerin sürekli güncellenme zorunluluğu gibi pek çok değişken söz konusudur. Ancak literatürde çok sınırlı düzeyde sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim becerilerine yönelik özgüven üzerinde çalışma vardır. Bu noktadan hareketle sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim becerilerine yönelik

özgüvenlerinin belirlenmesinde kullanılabilir ve geçerli bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Çalışma Grubu

Çalışma grubu Balıkesir ilinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırma kolay ulaşılabilir örnekleme yoluyla araştırmanın yapıldığı dönemde çalışmaya gönüllü katılım gösteren öğretmenleri kapsamıştır. Bu çerçevede araştırmaya 159'u (%59.1) erkek, 110'u (%40.9) kadın olmak üzere toplam 269 öğretmen katılım göstermiştir. Öğretmenlerin 77'si (28.6) 1-5 yıl, 57'si (%21.2) 6-10 yıl, 61'i (%22.7) 11-15 yıl, 30'u (%11.2) 16-20 yıl ve 44'ü (16.4) 21 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahiptir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerin özgüvenlerinin belirlenmesinde kullanılabilir "Öğretime Yönelik Özgüven" ölçeği geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ölçek maddelerinin belirlenmesinde ilgili literatür incelenerek (Büyüköztürk vd. 2014; Karasar,1984; Özdamar, 2015; Tabachnick ve Fidell, 2007; Tekin, 2000) ölçek maddeleri hazırlanmıştır. Ölçek, 5'li Likert olarak "5=Çok İyi, 4=Yeterinde, 3=Biraz, 2=Az, 1=Hiç" olarak düzenlenmiştir. Hazırlanan ölçek maddeleri uzman görüşüne sunulmuş ve anlaşılabilirlik bakımından Türkçe dil uzmanının incelenmesinden geçirilmiştir. Toplam 12 madde hazırlanan ölçek uzmanların görüşleri doğrultusunda bazı maddelerin binişik olması nedeniyle 9 madde olarak düzenlenmiştir.

Verilerin Analizi

Toplam 9 madde olarak hazırlanan ölçeğin öncelikle görünüş geçerliği incelenmiştir. Bu incelemeden sonra beş öğretmene yüz yüze uygulayarak her bir maddenin dil ve anlaşılabilirliği incelenmiştir. Güvenirlik ve yapı geçerliğinin belirlenmesi için demografik bilgileri (cinsiyet, mesleki kıdem ve branş) içeren soruların yer aldığı 269 öğretmene uygulanarak güvenirlik ve geçerlik analizi yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için en çok olabirlik metodu (maximumlikelihood) kullanılarak açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Güvenirlik için Cronbachalpha ve madde ayırt edicilik indeksleri ve madde toplam korelasyonları incelenmiştir.

Bulgular

Görünüş Geçerliği

Ölçeğin görünüş geçerliğinin belirlenmesi amacıyla alan uzmanlarının incelenmesine sunulmuştur. 12 madde olarak hazırlanmış olan ölçek, bazı maddelerin (2 madde) binişik olduğu 1 maddenin de özgüvenden çok özyeterlik algısı ile ilişkili olduğu için ölçekten çıkarılmıştır. 9 maddelik ölçeğin tekrar incelenmesi sonucunda maddelerin açık, anlaşılır olduğu ve öğretime yönelik özgüven anlayışını yansıttığı yönünde uzmanlardan dönüt alınmıştır. Söz konusu ölçek öğretmenler tarafından anlaşılır olup olmadığının belirlenmesi

amacıyla 5 öğretmene yüz yüze tek tek uygulama yapılmıştır. Öğretmenlerden maddeleri sesli okuyup cevaplamaları istenmiş böylece anlaşılmayan, yanlış anlaşılmaya yol açabilecek ifadelerin olup olmadığı denetlenmiştir. Öğretmenlerden alınan dönütler ölçeğin açık, anlaşılır ve özgüven ölçebilecek nitelikte maddelerden oluştuğuna ve ölçeğin okumayı engelleyecek yapıda olmadığına karar verilmiştir.

Verilerin Analize Uygunluğunun Belirlenmesi

Ölçeğin 269 öğretmene uygulamasından elde edilen verilerin analize uygunluğunun belirlenmesi amacıyla Küresellik Testi ve Kaiser Meyer Oklin Measure of Sampling Adequacy (KMO) analizi yapılmıştır. Toplam 9 maddeden oluşan ölçeğin 269 Sosyal bilgiler öğretmenine uygulanmasından elde edilen ölçümlerin yeterliğine ilişkin analiz sonuçları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Verilerin Analize Uygunluğu İçin KMO ve Küresellik Testi Analiz

Örneklem Yeterliği için Kaiser-Meyer-Olkin Ölçümü		.908
Küresellik Testi (Bartlett's Test of Sphericity)	Yaklaşık Ki-Kare	1422.422
	sd	36
	Anlamlılık	.000

KMO değeri 1 ile 0 arasında değer almaktadır ve .60’ın üzerinde 1’e yakın değer elde edilmesi ölçümlerin faktör analizine uygun olduğunu göstergesi olarak kabul edilmektedir (Büyüköztürk, vd.2010; Kline, 1994). Analiz sonucunda KMO değeri .908 ve Küresellik testinin anlamlı olduğu belirlenmiştir. KMO değerinin .70 ve üzerinde olması ve Küresellik testinin anlamlı olması verilerin analizi uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, vd, 2014).

Ölçeğin Yapı Geçerliği

Ölçme aracının yapı geçerliğini belirlemek için öncelikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Faktör analizi ile ölçülen değişkenler arasında boyutlar belirlenip yeni değişkenler ortaya çıkarılmaktadır (Büyüköztürk, 2010). Bu çalışmada özyeterlik ölçeği için yazılan maddelerin hangi faktörler altında yer aldığını belirlemek, binişik olup olmadığını incelemek amacı ile AFA yapılmıştır (Kline, 1994). Sosyal bilimler için kabul edilen özdeğeri .40 ve üstünde maddeler alınarak (Tavşancıl, 2010) Temel Bileşenler analizi uygulanan 9 maddelik ölçeğin tek faktör yapısını desteklemesi nedeni ile döndürme tekniği uygulanmamıştır. Analiz sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. AFA Sonuçları

	Ort.	SS	Çarpıklık	Sivrilik	Faktör Yüğü
1. Sınıf içi problemleri pedagojik ilkeler çerçevesinde çözebiliyorum.	3.90	.65	-.580	1.091	.853
2. Programlardaki değişimi kolaylıkla uygulamaya dönüştürebilirim	4.00	.71	-.740	1.585	.841
3. Sınıf içi ve dışında farklı öğretim uygulamaları yapabilirim	4.07	.66	-.347	.255	.820
4. Yenilikçi bir yaklaşımı (model, yöntem, teknik vb.) sınıfımda uygulayabilirim	4.13	.68	-.579	.673	.819
5. Başkalarının sınıfta yaptıkları iyi uygulamaları ben de yapabilirim	4.22	.56	-.014	-.314	.796
6. Yeterli bir öğretmen olduğumu düşünüyorum (özgüven)	4.41	.59	-.573	.105	.761
7. Öğretmenlik mesleğinin gereklilikleri konusunda kendime güveniyorum	4.42	.58	-.379	-.753	.749
8. Öğretmenliği profesyonel bir şekilde yürütebileceğime inanıyorum	4.41	.60	-.587	.085	.740
9. Öğretmenlikte başarılı olduğumu düşünüyorum	4.43	.59	-.473	-.665	.652
Açıklanan Toplam Varyans				%61.388	

AFA analizi sonucunda ölçeğin tek faktör yapısını desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. En yüksek faktör yük değeri .853 ile “Sınıf içi problemleri pedagojik ilkeler çerçevesinde çözebiliyorum” olarak ifade edilen 1. Maddededir. En düşük faktör yük değeri ise .652 ile “Öğretmenlikte başarılı olduğumu düşünüyorum” olarak ifade edilen 9. Maddededir. Açıklanan toplam varyans ise %61.388’dir.

Ölçeğin Güvenirliği

Özyeterlik ölçeğinin güvenirliliğinin belirlenmesinde İç Tutarlık bağlamında Cronbach Alfa güvenirlilik analizi yapılmıştır. Ayrıca %27 üst-alt grup tekniği ile madde ayırt edicilikleri belirlenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Güvenirlilik Analizi ve Madde Ayırt Edicilik Analiz Sonuçları

	Madde Toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Ölçeğin Güvenirlilięi	Madde Ayırt edicilik İndeksi İçin t Değeri	p	Güvenirlilik Analizi
Madde 1	.583	.918	9.902	.000*	.92
Madde 2	.687	.911	12.412	.000*	

Madde 3	.682	.911	12.761	.000*
Madde 4	.705	.910	13.436	.000*
Madde 5	.736	.908	15.473	.000*
Madde 6	.746	.907	15.661	.000*
Madde 7	.769	.905	17.670	.000*
Madde 8	.786	.904	19.065	.000*
Madde 9	.743	.907	16.581	.000*
Ölçek Geneli			25.4989	.000*

---

*p<.05

Ölçeğin güvenirlik analizi sonucunda Cronbach Alfa değeri .92 bulunmuştur. Madde toplam korelasyonu incelendiğinde en düşük .583 ile 1. Madde, en yüksek ise .786 ile 8. Madde olduğu gözlenmiştir. Ölçeğin güvenirliği hangi madde silinirse silinsin yükselmediği gözlenmiştir. Ayrıca tüm maddelerin ve ölçeğin genelinin de ayırt edici olduğu belirlenmiştir (p<.05). Özgüven ölçeğinin tek faktör yapısına dayalı ve güvenilir sonuçlar vereceğini göstermektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim becerilerine yönelik özyeterlik algılarının belirlenmesine yönelik 9 maddeden oluşan bir ölçek geliştirilmiştir. Öncelikle 12 madde olarak hazırlanan ölçek uzman görüşünden geçirilerek 9 maddeye indirilmiştir. Ölçeğin görünüş geçerliği için ayrıca öğretmenlere yüz yüze uygulama yapılmıştır. Ölçek maddelerinin açık ve anlaşılır olduğu belirlenmiştir. 269 öğretmenden elde edilen verilere Temel Bileşenler Analizi yapılmıştır. 9 maddelik ölçeğin tek faktör yapısını desteklediği ve varyansın%61.388'ini açıkladığı belirlenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık bağlamında Cronbach Alfa güvenirlik analizi yapılmıştır. Ölçeğin güvenirliğini .92 olduğu tespit edilmiştir. Madde toplam korelasyonlarına ilişkin yapılan analizde en düşük .583 ile 1. Madde, en yüksek de .786 ile 8. Madde olduğu gözlenmiştir. Diğer maddelerin madde toplam korelasyonları bu değerler arasında yer almıştır. Maddelerin ayırt ediciliklerine ilişkin yapılan %27 üst-alt grup tekniğine dayalı analiz sonucunda tüm maddelerin ayırt edici olduğu belirlenmiştir.

Alan yazında özgüvenin ölçülmesine yönelik yapılan araştırmalarda (Grundy, 1993) özgüven düzeyi tek faktörlü olarak birkaç soruyla belirlenmeye çalışılırken bazı araştırmalarda ise (Shrauger ve Schohn, 1995) çok faktörlü ölçeklerin kullanıldığı görülmektedir. Bunların arasında Shrauger ve Schohn, üniversite öğrencilerinin özgüven düzeylerini ölçmek amacıyla Kişisel Değerlendirme Envanteri geliştirerek bu envantere Kendini İfade Edebilme, İlişkiler, Atletizm, Fiziksel Görünüş, Sosyal Etkileşimler ve Akademik Performans olmak üzere 5 boyut yer aldığı ölçek örnek verilebilir. Harway ve McMurray (1994) de akademik ve klinik özgüveni ölçen iki boyutlu bir ölçek geliştirmiştir. Ortiz ve Hunter (1993) ise Bilgisayar Eğitiminde Özgüven Ölçeği isimli 28 maddelik bir ölçek geliştirmiştir. Ölçek Temel Beceriler, Ara Beceriler ve Gelişmiş Beceriler olarak üç temel boyuttan meydana gelmektedir. Söz konusu ölçekler ile bu araştırmada kullanılan ölçek likert yapıdadır.

Bir diğer özgüven ölçeği ise Akın (2007) tarafından geliştirilmiştir. Akın'ın "Özgüven Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özellikleri" adlı çalışmasında 796 lise öğrencisi üzerinde yapılmış olup çalışmada yapı uyum geçerlikleri, iç tutarlık ve test-tekrar test güvenilirlikleri ve madde analizi yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda toplam varyansın %43.6sını açıklayan iki faktör başlığında 33 madde elde edilmiştir. Ölçeğin faktör yükleri .31 ile .75 arasında sıralanmaktadır. Yapılan doğrulayıcı faktör analizinde de yeterli düzeyde uyum indeksleri elde edilmiştir. Gerek Akın'ın gerekse yukarıda kısaca özetlenen ölçek geliştirme çalışmaları ve literatürde yer alan diğer çalışmalar belli bir alanda öğretim yeterliliğine yönelik bir özgüven ölçeği olmaktan çok genel özyeterlikle ilişkilidir (Bıkmaz, 2004; Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya, 2005; Tepe ve Demir 2012). Bu nedenle çalışmanın disiplinler arası doğası gereği (Akengin ve Kafadar, 2016) daha üst düzey özgüven gerektiren sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretime yönelik özgüvenlerine ilişkin bir çalışma olması önemlidir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre; Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretime dönük özgüven düzeylerinin ortalaması (Ort.=4.22) yüksektir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin özgüven düzeyini belirlemeye yönelik ölçek maddeleri arasında en yüksek ortalama (Ort.=4.43) "Öğretmenlikte başarılı olduğumu düşünüyorum" olarak ifade edilen maddedir. Ortalamanın en düşük olduğu madde (Ort.=3.90) ise "Sınıf içi problemleri pedagojik ilkeler çerçevesinde çözebiliyorum" şeklinde ifade edilen maddedir. Bu yönüyle araştırma sonuçları genel olarak öğretmenlerin özgüven düzeylerinin olumlu olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın sonuçları, ölçeğin sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretime yönelik özgüvenlerinin belirlenmesinde kullanılabileceğini göstermektedir. Bununla birlikte araştırmada ölçeğin kriter geçerliliği incelenmemiştir. Ayrıca farklı yapılarla ilişkisi de ele alınamamıştır. Bu nedenle ölçeğin hem kriter geçerliği hem de özgüvenle ilişki farklı yapılarla birlikte ele alan araştırmaların yapılması ölçeğin güvenilirlik ve geçerliğine katkı sağlayacaktır. Ayrıca bu araştırma sadece Türk kültüründe yapılmıştır. Farklı kültürlerde de ölçeğin test edilmesi yararlı olacaktır.

Kaynakça

- Altıntaş, E. (2015). *Kuramdan Uygulamaya Özgüven*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Akın, A. (2007). Öz-Güven ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri, *Abü Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2): 165-175
- Andrew S (1998). Self-efficacy as a predictor of academic performance in science. *Journal of Advanced Nursing*, 27:596-603.
- Bacanlı, H. (2005). *Eğitim Psikolojisi* (24.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The Exercise of Control*. New York: Freeman.
- Bıkmaz, F. H. (2004). Sınıf öğretmenlerinin fen öğretiminde öz yeterlilik inancı ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 161(28.04).
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Büyüköztürk, Ş., Şekercioğlu, G. ve Çokluk, O. (2014). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Brophy, J. E. and Good, T. L. (1986). Teacher Behavior and Student Achievement. In M. C. Wittrock (Ed.), *Handbook of Research on Teaching*. New York: Macmillan. pp. 328-375.
- Coopersmith, S. (1967). *Self-Esteem Theory*. Self-Esteem Institute. San Francisco: Freeman.
- Cramer, R.J., Neal, T. and Brodsky, S.L. (2009). Self-efficacy and Confidence: Theoretical Distinctions and Implications For trial Consultation. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 61(4), 319.
- Çapa, Y., Çakıroğlu, J., & Sarıkaya, H. (2005). Öğretmen özyeterlik ölçeği Türkçe uyarlamasının geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 30(137).
- Dempo, M. and Gibson, S. (1985). Teacher's Sense of Efficacy: an Improvement Factor in School Improvement, *The Elementary School Journal*, 86 (2), 173- 184.
- Dilekli, Y., & Tezci, E. (2016). The relationship among teachers' classroom practices for teaching thinking skills, teachers' self-efficacy towards teaching thinking skills and teachers' teaching styles. *Thinking Skills and Creativity*, 21, 144-151.
- Ferreros, M.L. (2011). *Sarı Bana Anne: Çocukluk ve İlk Gençlik Çağında Özgüvenin Gelişimi* (Çev. D. D. Köseoğlu). İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık.
- Franken, R.E. (1988). *Human motivation* (Second Ed.), Pacific Grove: Brooks/Cole Publishing Company
- Gömlüksiz, M.N. ve Cüro, E. (2011). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerlere İlişkin Öğrenci Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 95-134.
- Günalp, A. (2007). *Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi (Aksaray ili örneği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Grundy, S.E.(1993). The confidence scale and psychometric characteristics. *Nurse Educator* 18(1), 6-19
- Hambly, K. (2013). *Özgüven* (Çev. B. Bıçakçı). İstanbul: Rota Yayınları.
- Harway, V. ve McMurray, N. (1994). Shelf-Efficacy: a means of identifying problems in nursing education and career progress. *International Journal Nursing Studies*, 471-485.
- Kafadar, T., Akengin, H. (2016). 6 ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Kavramına İlişkin Metaforları. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 2 (1), 33-50. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/ijofe/issue/28469/303433>

- Karademir, N. (2015). Fen edebiyat fakültesi coğrafya bölümü öğrencilerinin özgüven algıları. *http://dergipark.gov.tr/ksusbd*, 12(1).
- Karasar, N. (1991). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. (4.Basım). Ankara: Sanem Matbaacılık
- Kalaian, H. A. & Freeman, D. J. (1990). Relations between teacher candidates' self-confidence and educational beliefs. *College Student Journal*, 23, 296-303.
- Kelsey R. (2014). *Biraz Daha Özgüven Alır Mıydınız?*, Çev: Erdemli F.C., Ankara: Kahve Yayınları,
- Kline, P. (1994). *An Easy Guide To Factor Analysis*. New York: Routledge.
- Kyriacou, C. (1998). *Effective Teaching in Schools* (2nd edn.). Cheltenham: Stanley Thornes Publishers Ltd
- Lenney E. (1977). Women's Shelf-Confidence in achievement settings. *Psychological Bulletin* 84,1-13
- Lent, R.W., Brown S.D., Larkin, K.C. (1986). Self-Efficacy in the prediction of academic performance and perceived career options. *Journal of Counseling Psychology*, 33, 265-269
- Lindenfield, G. (1997). *Kendine Güvenen Çocuk Yetiştirme* (Çev. G. Tümer.). İstanbul: Hyb Yayıncılık.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4,5,6 ve 7. Sınıflar)*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları. s.11
- Otacıoğlu, G. (2008). Öğretmen Adaylarının Problem Çözme Becerileri ile Öz Güven Düzeylerini İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 8 (3), 893-923.
- Ortiz M.S. and Hunter T.S. (1993). Developmant of a scale to measure pharmacy student confidence using personal computer. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 57,130-134.
- Özbey, Ç. (2004). *Çocuk Sorunlarına Yapıcı Çözümler*. İstanbul, İnkılap Kitabevi
- Özdamar, K. (2017). *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi-1*. (5. Baskı) Kaan Kitabevi. Eskişehir.
- Pajares, F. (2005). Self-Efficacy During Childhood and Adolescence. Implications for Teachers and Parents. In F. Pajares and T. Urdan (Eds.). *Self-Efficacy Beliefs of Adolescents*, Greenwich, CT, Information Age Publishing, Vol. 5, pp. 339–367.
- Rogers. C. And Dymond, R. (1954). *Psychotcrapy and Personality Change*. Chicago, University of Chicago Press.

- Safran, M. (2008). Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış. B. Tay ve A. Öcal (Ed.), *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Sarıçam, H. ve Güven, M.(2012). Özgüven ve dini tutum. *The Journal of Academic Social Science Studies, International Journal of Social Science*, 5(7), 573-586.
- Schunk, D.H. (1985). Shelf-Efficacy and classroom learning. *Psychology in the Schools*. 22, 208-223
- Senemoğlu, N. (2004). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim* (10. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Shrauger J.S ve Schohn M.(1995). Shelf-Confidence in collegestudent: conseptualization measurement and behavioral implications. *Assesment*, 255-278
- Şişman, M. (2013). *Eğitimde Mükemmellik Anlayışı- Etkili Okullar*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Smith, G.F. (2002). *Thinking Skills: The Question Of Generality*. *Journal Of Curriculum Studies*, 34(6), 659-678.
- Soner, O. (2000). Aile Uyumu, Öğrenci Özgüveni ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12, 249-260.
- Street, C. & Stang, K. K. (2009). In what ways do teacher education courses change teachers' self confidence as writers?. *Teacher Education Quarterly*, 36(3), 75-94.
- Stronge, J. H. (2002). *Qualities of effective teachers*. Association for Supervision and Curriculum Development, Alexandria, Virginia USA.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics (5th ed.)*. NewYork: Allyn and Bacon.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. (4. Baskı). Ankara: Nobel Yayın dağıtım.
- Tekin, H. (2000). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Tepe, D., & Demir, K. (2012). Okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inançları ölçeği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Türk Dil Kurumu (TDK) *Türkçe Sözlük* (2011). Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları (11. Baskı), Ankara
- Thompson, M. L. & Ellis, J. R. (1984). Identifying and comparing anxieties experienced by male and female secondary student teachers. *College Student Journal*, 287-295.
- Tezci, E.(2016). Öğretmenlerin BİT Entegrasyon Yaklaşımlarının Ölçülmesine Yönelik Ölçek Geliştirme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(2), 975-992.

Williams, W. M. & Sternberg, R. J. (2002). How parents can maximize children's cognitive abilities. *Handbook of Parenting Volume 5 Practical Issues in Parenting*, 168.

Wylie, R. (1961). *The Self Concept*. Lincoln, University of Nebraska Press.

Zimmerman, B.J. (2000). Self-efficacy: an essential motive to learn. *Contemporary Educational Psychology*,25,82-91

EKLER

Ek -1 Öğretime Yönelik Özgüven Ölçeği

	Hiç	Az	Biraz	Yeterince	Çok iyi
1. Sınıf içi problemleri pedagojik ilkeler çerçevesinde çözebiliyorum.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
2. Programlardaki değişimi kolaylıkla uygulamaya dönüştürebilirim	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
3. Sınıf içi ve dışında farklı öğretim uygulamaları yapabiliyim	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
4. Yenilikçi bir yaklaşımı (model, yöntem, teknik vb.) sınıfımda uygulayabiliyim	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
5. Başkalarının sınıfta yaptıkları iyi uygulamaları ben de yapabiliyim	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
6. Yeterli bir öğretmen olduğumu düşünüyorum (özüven)	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
7. Öğretmenlik mesleğinin gereklilikleri konusunda kendime güveniyorum	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
8. Öğretmenliği profesyonel bir şekilde yürütebileceğime inanıyorum	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
9. Öğretmenlikte başarılı olduğumu düşünüyorum	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]